

wornout

FASHION MAGAZINE

Levná móda se vyrábí za nelidských podmínek.

Říká Kamila Boudová, česká aktivistka v oblasti slow fashion.

Exkluzivní rozhovory s osobnostmi z české módní scény.

Zakladatel značky **FUTROATELIER**

Model a zaměstnanec z **"VINTAGE THERAPY"**

Víte jakou cestou projde vaše tričko?

Ponořte se s námi do výroby oblečení.

Obsah

Úvod - Cesta jednoho trička (str. 1)

Výroba a výrobní podmínky (str. 2,3)

Rozhovor s Kamilou Boudovou - odbornicí na udržitelnou módu (str. 4)

Rozhovor s Jiřím Filatovem - módním návrhářem (str. 5)

Trend dnes, odpad zítra (str. 6,7)

Práva spotřebitelů (str. 8)

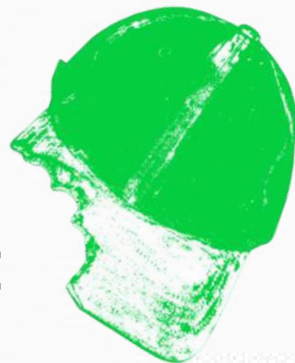
Alternativy pro čtenáře (str. 9)

Návod na vkusnou tašku (str. 10)

wornout

FASHION MAGAZINE

Cesta jednoho trička

Představ si obyčejné tričko. Bílé, jednoduché, za pár stovek. Možná ho máš právě teď na sobě. Nikdy jsi nad ním moc nepřemýšlel - odkud přišlo, kdo ho vyrobil, co všechno se muselo stát, aby skončilo právě ve tvém šatníku. A přesně tímhle tričkem tě chceme provést.

V tomto časopise se společně vydáme na cestu jedním kusem oblečení. Začneme u jeho vzniku továren a lidí, jejichž jména neznáme, ale jejichž práce nosíme každý den na sobě. Podíváme se na podmínky, ve kterých oblečení vzniká, i na to, proč je vlastně tak levné.

Pak se přesuneme blíž k nám-k momentu, kdy si tričko koupíme, často bez rozmýšlení. Prozkoumáme, jak rychle se z nové věci stává „starý kousek“, který odkládáme na dno skříně nebo rovnou vyhazujeme.

A tím příběh nekončí. Kam tričko putuje dál? Na skládku? Do spalovny? Nebo někam, kde jeho cesta pokračuje, aniž bychom o tom věděli? Společně se podíváme i na dopady, které má módní průmysl na naši planetu-a proč je „levná móda“ často mnohem dražší, než se na první pohled zdá.

Nechceme tě ale jen varovat. Chceme ti ukázat, že existuje i jiná cesta.

V závěru proto nabídneme konkrétní tipy, jak nakupovat oblečení vědoměji, šetrněji a s větším respektem k lidem i k přírodě. Do tématu se podíváme i očima odbornice na slow fashion Kamily Boudové a lokálního designera Jiřího Filatova, kteří ukazují, že móda může být nejen stylová, ale i zodpovědná.

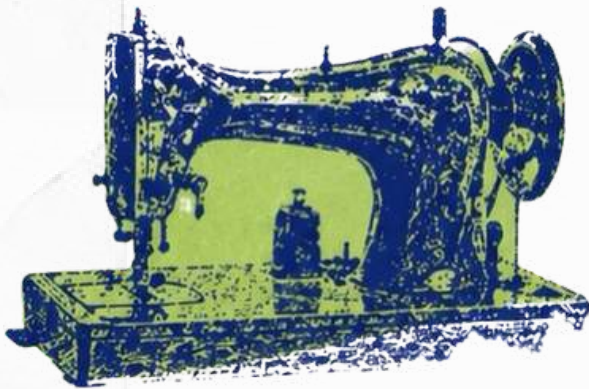
Možná po dočtení tohoto časopisu už nebudete na obyčejné tričko koukat stejně.

Výroba a výrobní podmínky

Kde naše tričko vzniká - Cesta začíná daleko od nás

Většina oblečení, které nosíme, nevzniká v Evropě, ale v zemích jako Bangladéš, Indie nebo Vietnam. Značky přesouvají výrobu tam, kde je nejlevnější pracovní síla. Oblečení pak vzniká ve velkých továrnách, které vyrábějí pro celý svět.

Pracovní podmínky v továrnách - Dlouhé směny, málo bezpečí

Většina oblečení fast fashion vzniká v továrnách, kde pracovní podmínky bývají velmi náročné. Zaměstnanci často pracují 10 až 16 hodin denně a přesčas nejsou výjimkou. Kvůli tlaku na rychlou výrobu musí plnit vysoké kvóty, což vede ke stresu a vyčerpání.

Prostředí v továrnách navíc nebývá bezpečné. Vysoké teploty, prach nebo chemikálie používané při barvení látek mohou negativně ovlivnit zdraví pracovníků. V některých případech chybí i základní bezpečnostní opatření, což může vést k tragédiím.

“Nedávno jsem se dozvěděla, že náš turecký kolega, bývalý dětský pracovník v oděvní továrně zpracovávající džínovinu, má nefunkční polovinu plic - kvůli technice pískování, která se na zpracování používá a vdechování malých částecek, které plice vysušují.” říká Tereza Volmutová z neziskové organizace Na Zemi, která se zaměřuje důstojnými pracovními podmínkami a osvětou o dopadech našeho spotřebního chování na v rozvojových zemích.

“Dělnice v oddělení žehlení oděvů tráví 46 % pracovního času za takového přehřátí těla, které je pro ně nebezpečné.” říká pro náš časopis Anna Lazorová taktéž z organizace Na Zemi.

Pracovníci mají často jen omezená práva a bojí se ozvat. Kvůli nízkým mzdám a nedostatku jiných pracovních příležitostí jsou nuceni tyto podmínky přijímat.

Když se šetří na bezpečnosti - Tragédie Rana Plaza

Dne 24. dubna 2013 došlo v Bangladéši k jedné z nejhorších katastrof v historii módního průmyslu-zřítla se budova továrny Rana Plaza collapse.ěny.

Budova byla ve špatném stavu, ale zaměstnanci byli i přesto nuceni jít do práce. Tragédie ukázala světu, jak nebezpečné mohou být podmínky ve fast fashion výro

Při neštěstí zemřelo více než 1 100 pracovníků a tisíce dalších byly zraně.

I když tato událost vedla k větší pozornosti veřejnosti, problémy s bezpečností v některých továrnách přetrvávají dodnes.

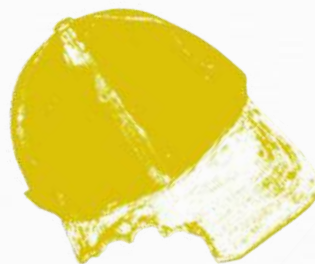

1 100+

lidí zemřelo

2 500+

lidí bylo zraněno

Kdo oblečení vyrábí - Lidé za cenovkou

Za každým kusem oblečení stojí konkrétní lidé-často ženy z chudších regionů, pro které je práce v továrně jediným zdrojem příjmu.

Mnozí pracovníci žijí v chudobě, protože jejich mzda nestačí na základní životní potřeby.

V některých případech se ve výrobě objevuje i dětská práce nebo nucená práce, zejména tam, kde jsou pracovní zákony slabě kontrolovány.

Víte, kolik si průměrně vydělá pracovník v továrně fast fashion?

Průměrná hodinová mzda je pouhých 0,30-0,60 USD (cca 7-15 Kč).

To znamená, že pracovníci musí pracovat desítky hodin týdně, aby uživili sebe a své rodiny-přesto stále vydělávají zlomek ceny oblečení, které šijí.

Víte, kolik % z ceny oblečení jde pracovníkovi, který ho vyrobil?

Pouze 3% - zbytek putuje na výrobu, transport, obchod a zisk.

Zdroje:

<https://www.sustainyourstyle.org/en/whats-wrong-with-the-fashion-industry>

<https://www.theguardian.com/cities/2015/apr/23/rana-plaza-factory-collapse-history-cities-50-buildings>

+ Rozhovor s Annou Lazorovou a Terezou Volmutovou z nevládní neziskové organizace Na Zemi

Rychlá móda očima Kamily Boudové

Od cenovky k realitě: pravda o fast fashion

Za nízkými cenami se často skrývá vysoká daň-ať už pro životní prostředí, nebo pro lidi, kteří oblečení vyrábějí. Právě na tyto souvislosti dlouhodobě upozorňuje Kamila Boudová, která patří mezi výrazné osobnosti české slow fashion scény. Ve své tvorbě i veřejném vystupování klade důraz na transparentnost, etiku a odpovědný přístup k odívání.

1.

Co podle Vás lidé nejčastěji přehlížejí, když si kupují levné oblečení?

To, co lidé opomíjejí nejvíc, je, že své peníze vyhadzují do koše, protože levná móda většinou dlouho nevydrží. Že pokud si koupí něco "jen tak pro radost", tak ta radost se rychle promění ve frustraci z narvané skříně a pocitu "nemám co na sebe". A pak náklady spojené s necílenými nákupy: nájem za skladové prostory. Protože i místo v naší skříně má cenu. Čas, který věnujeme úklidu, praní, skládání nebo frustrující zírání do skříně, ze které nemůžeme sestavit outfit, to všechno se dá vyčíslit a to je podle mě to, co si lidé neuvědomují.

2.

Myslíš si, že je dnes možné nakupovat eticky s omezeným rozpočtem?

Ano, jde to. Pokud to šlo dřív, jde to i dnes. Na gymnáziu jsem si skoro celou garderobu šila sama. Na vysoké mě ale rychlá móda a konzumní společnost vtáhly a začala jsem nakupovat, protože to bylo „cool“. Když mi bylo 24, přestala jsem nakupovat úplně. Došlo mi, že pocit hodnoty z materiálních věcí rychle vyprchá, a začala jsem se víc soustředit na to, kdo jsem, než na to, co nosím. To je podle mě důležitý krok – zvláště pro studenty s omezeným rozpočtem: uvědomit si, že oblečení neurčuje vaši hodnotu. Lepší věci z vás neudělají lepšího člověka. Naopak, sebevědomí, které si člověk buduje bez ohledu na to, co má na sobě, je něco, co vám nikdo nevezme. Když člověk najde sám sebe, často si tím zároveň vytvoří i vlastní styl a přestane jen slepě následovat trendy.

3.

Jaké momenty tě osobně přiměla změnit pohled na fast fashion?

Jeden z momentů přišel v mé kariéře. Já totiž módu studovala a pracovala jsem v ní - v Německu, v Londýně i v Paříži. Pracovala jsem v dodavatelském řetězci, nechávala jsem oblečení vyrábět, měla jsem na starosti jednu dokonce objednávku pro velký řetězec na milion šatů. Byla jsem součástí toho systému a nějak jsem si nechtěla připustit, že se tam mohlo dít něco špatně. Já byla za oponou a věděla jsem, že toto nemůže zaručit nikdo a že ty velké značky na tom nemají ani moc velký zájem, protože to stojí moc peněz. Věděla jsem, že moje kariéra v konvenční módě je u konce.

4.

Opak slow fashion očima Jiřího Filatova

Ohled na kvalitu a trvanlivost

Jiří Filatov je český je módní návrhář a zakladatel značky Futro Ateliér do které prosvítají jeho schopnosti s designem a fotografií. Také se věnuje interiérovému designu.

1. Jak se osobně vyrovnáváte s principy fast fashion při tvorbě?

Naše tvorba je pravý opak fast fashion – každý produkt je promyšlený, vyrobený v omezeném množství a s ohledem na kvalitu a trvanlivost. Navíc ani reálně nemáme kapacity na masovou výrobu. Jsme malí lokální tvůrci s vášní a každý kousek vzniká s péčí a osobním přístupem.

2. Co pro vás znamená Futro Ateliér? Příklad byste ho ke klasické módní značce nebo spíše k uměleckému projevu?

Futro Ateliér je spíše umělecký projekt s módním srdcem. Každý kousek je kombinací designu, řemesla a osobního vyjádření. Nejde jen o oblečení, ale o příběh a emoci, kterou chceme lidem předat. Je to prostor, kde se móda setkává s uměním a experimentem. Má v podstatě dvě kategorie. Ateliér-umělečtější s modely na molo, na míru pro zákazníka nebo pro firmu, která chce něco jedinečného. Druhá kategorie Futro-je víc tlumená, ale samozřejmě furt s emoci. Jako třeba kšiltovky s nerezovým prvkem atd. Jsou to kousky, které jsou jiné, ale stále dostupné.

4. Vidíte potenciál na české módní scéně v boji proti rychlé módě? A případně jaká jsou podle vás jeho pozitiva a negativa.

Ano, česká módní scéna má potenciál. Jsou tu talentovaní návrháři a zákazníci, kteří chtějí podporovat lokální tvorbu. Pozitivní je větší důraz na kreativitu a kvalitu. Negativní stránkou může být menší dostupnost a vyšší cena pro zákazníka, ale věřím, že lidé jsou ochotni investovat do věcí, které mají hodnotu a vydrží.

Trend dnes, odpad zítra

Ve chvíli, kdy bílé tričko přestane být „in“, jeho příběh se láme. Mnoho lidí věří, že darované nebo vyhozené oblečení automaticky dostane druhou šanci. Realita je ale složitější. Jen malá část oblečení se skutečně prodá v second handech. Zbytek často putuje do třídících center, kde se rozhoduje o jeho dalším osudu. Kvalitnější kusy mohou skončit v charitativních obchodech nebo být exportovány do zemí Afriky či jihovýchodní Asie. Tam se prodávají na místních trzích - často levněji než nové oblečení. Na první pohled to může znít jako win-win situace. Jenže masivní dovoz oblečení ze Západu postupně ničí místní textilní průmysl. Levné „dovozy“ totiž vytlačují lokální výrobu.

A co se stane s tím, co už nikdo nechce? Velká část končí na skládkách. Oblečení z umělých vláken, jako je polyester, se rozkládá desítky až stovky let. Během té doby uvolňuje mikroplasty do půdy a vody. Pokud se oblečení spaluje, vznikají emise, které zatěžují ovzduší.

Dopady na životní prostředí

Výroba jednoho bavlněného trička může spotřebovat až tisíce litrů vody. Bavlna se často pěstuje v oblastech, kde je vody nedostatek, což vede k vysychání řek a jezer. K tomu se přidává intenzivní používání pesticidů a chemikálií, které znečišťují půdu i vodní zdroje.

Barvení a úprava textilu patří mezi nejvíce znečišťující průmyslové procesy. Celosvětová výroba textilu je zodpovědná za zhruba 20 % znečištění vody. Řeky v blízkosti textilek bývají často zbarvené podle aktuálních módních trendů-modré, červené, černé. To není jen vizuální problém, ale i ekologická katastrofa.

Uhlíková stopa

Od pěstování bavlny přes výrobu, transport až po prodej-každá fáze vytváří emise skleníkových plynů. Odhaduje se, že textilní průmysl odpovídá za cca 10 % celosvětových emisí uhlíku, což je více než letecká a námořní doprava dohromady. Oblečení často cestuje tisíce kilometrů, než se dostane do obchodu. A pak možná ještě dál, když ho vyhodíme.

Víte, kolik litrů pitné vody je spotřebováno pouze na 1 tričko?

Podle odhadů je to až 2700 litrů pitné vody. To je množství vody, které jednomu člověku vystačí na 2,5 roku.

Kácení stromů a degradace půdy

Výroba vláken z dřevní hmoty, jako je viskóza, má výrazný dopad na životní prostředí. Přestože se tyto materiály často označují jako „přírodní“, jejich produkce je úzce spojená s intenzivní těžbou dřeva. Kvůli rostoucí poptávce po levném oblečení dochází ke kácení velkého množství stromů, a to někdy i v chráněných nebo tropických oblastech. Úbytek lesů vede ke ztrátě biodiverzity, narušení ekosystémů a zhoršování klimatické změny, protože stromy přestávají pohlcovat oxid uhlíkový.

Kromě samotného kácení je problémem i zpracování dřeva na textilní vlákna. Výroba viskózy zahrnuje použití chemikálií, které mohou znečišťovat vodu i půdu, pokud nejsou správně zpracovány. V některých regionech tak dochází ke kontaminaci okolního prostředí a ohrožení zdraví místních obyvatel. Tento proces ukazuje, že ani materiály označované jako „přírodní“ nemusí být automaticky šetrné k přírodě, zvláště pokud jsou vyráběny ve velkém množství v rámci fast fashion průmyslu.

Na cenovce v obchodě vidíme pár desítek nebo stovek korun. Skutečné náklady jsou ale rozprostřeny po celém světě - a často je platí někdo jiný.

Zdroje

<https://ecoservis.eu/rychla-moda-a-jeji-dopady-na-zivotni-prostredi/>
<https://dvazelenaci.cz/5-duvodu-proc-nenakupovat-fast-fashion/>

Práva spotřebitelů ve fast fashion: Nakupuj chytře, ne impulzivně

Nakupování online bez rizika

Nakupování oblečení přes internet je rychlé a pohodlné, ale někdy se stane, že realita neodpovídá očekávání. Právě proto máš v rámci EU právo vrátit zboží do 14 dnů bez udání důvodu. To znamená, že když ti nesejí velikost, střih nebo materiál, můžeš oblečení poslat zpět. Je ale důležité ho pouze vyzkoušet, nenosit, a vrátit ho pokud možno v původním stavu. Také si vždy zkontroluj podmínky e-shopu – hlavně kdo platí poštovné za vrácení.

Temná stránka vrácení

Možnost snadného vrácení může vést k tomu, že lidé nakupují impulzivně a objednávají více věcí „na zkoušku“. Problém je, že velká část vráceného oblečení se už znovu neprodá a končí jako odpad. Fast fashion tak zatěžuje životní prostředí víc, než se na první pohled zdá. Proto je dobré se před nákupem zamyslet, jestli danou věc opravdu potřebuješ.

Když oblečení nevydrží

U fast fashion se často setkáš s nižší kvalitou. Pokud se oblečení brzy poškodí – například se roztrhne šev, objeví se díra nebo se zničí po pár praních – máš právo ho reklamovat. V České republice platí záruka 24 měsíců od nákupu. Prodejce musí reklamaci vyřídit nejpozději do 30 dnů. Pokud ji uzná, můžeš si vybrat mezi opravou, výměnou, slevou nebo vrácením peněz. Je proto dobré schovávat účtenky nebo potvrzení o nákupu.

Second hand a bazary

Oblečení z druhé ruky je čím dál populárnější a často i ekologičtější volba. Je ale důležité vědět, od koho nakupuješ. Pokud jde o firmu (např. second hand e-shop), máš podobná práva jako u běžného nákupu – tedy možnost vrácení i reklamace. Pokud ale nakupuješ od soukromé osoby, například přes online bazar, zákonná ochrana je mnohem menší. V takovém případě záleží hlavně na domluvě a důvěře mezi prodávajícím a kupujícím.

Alternativy: aneb jak fungovat bez rychlé módy

Víme, že to není vždy jednoduché odolat výprodejům a novým trendům co se týče oblečení. Existuje však pár způsobů, jak si zajistit šatník bez rychlé módy, který vás dlouhodobě neomrzí.

1

Slow fashion

Slow fashion se zaměřuje na kvalitní, nadčasové oblečení vyráběné eticky a udržitelně. Je důležité se před koupí zamyslet jestli se nám kousek opravdu hodí do šatníku. Na české scéně můžeme doporučit značky jako např. Reflekt, Stolen ideas nebo Raver studios.

2

DIY a upcycling

DIY a upcycling znamená přetváření starého oblečení na nové a originální kousky podle vlastního stylu. Pomáhá to snižovat odpad a zároveň dát nový život starým kouskům kreativním způsobem.

3

Second hand a vintage

Vintage a second hand móda spočívá v nakupování oblečení z druhé ruky. Můžete si je zakoupit v kamenných prodejnách, nebo také přes online platformy jako je např. Vinted a Depop. Je to cenově dostupnější způsob, kterým dát kouskům druhý život.

Jak postavit lepší šatník podle Samka z

Samko je model, zaměstnanec a social media manager v pražském second hand obchodě Vintage Therapy, který má široký sortiment oblečení z druhé ruky, od malých značek a i upcyclenutých kousků.

"**VINTAGE**
THERAPY"

Jak si budovat styl.

Styl se vyvíjí postupně podle toho, co sleduješ a čemu se vystavuješ. Má smysl brát inspiraci z různých koutů světa a kombinovat různé vlivy — právě tím vzniká něco vlastního. Důležité je ale nekopírovat, spíš si z každého vzít něco a přirozeně to přenést do svého oblékání.

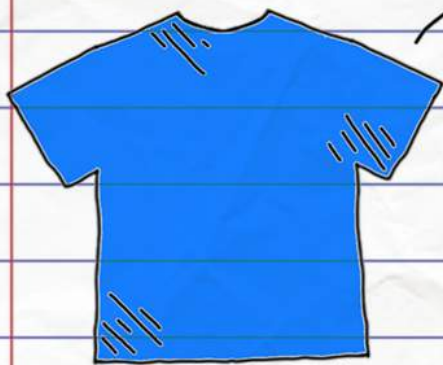
Oblečení a kde ho brát.

Základ šatníku si klidně postav na second-handu nebo přes Vinted, kde najdeš originálnější kousky. Dopln to pár kvalitními věcmi od značek jako Ravers nebo Stolen Ideas — méně kvalitních věcí funguje líp než hromada levných. Fast fashion ber spíš okrajově a soustřeď se hlavně na kombinování, vrstvení a hledání vlastního stylu.

návod:

Udělej si tašku ze starého trička

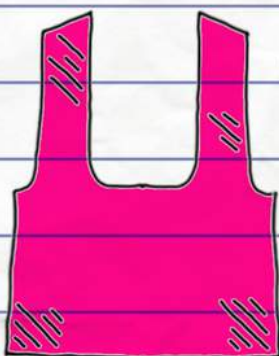

staré tričko

nepřestříhni
horní šev!

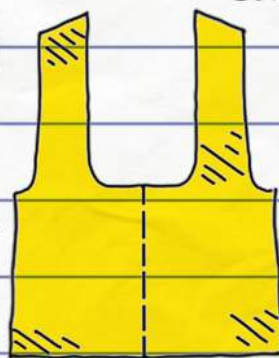
přehni a vystříhni,
abys vytvořil rukojeti tašky

taška po vystříhnutí by
pak měla vypadat takhle

zadní část

přední část

přelož opačně než budeš šít

po přeložení a sešití spodku
by taška měla vypadat takto

sešij spodní část

Otočte stranu a zúčastněte se soutěže!

Poslední pohled

Závěrem se vracíme tam, kde celý příběh začal - k obyčejnému bílému tričku. Na první pohled levný a dostupný kousek, který si může dovolit téměř každý. Jak jsme ale viděli, jeho skutečná cena je mnohem vyšší. Skrývá v sobě náročnou výrobu, často neetické pracovní podmínky i výraznou ekologickou stopu, která ovlivňuje naši planetu víc, než si běžně připouštíme.

Možná teď budeme na své oblečení nahlížet jinak. Možná si příště rozmyslíme, jestli opravdu potřebujeme další tričko, nebo zda dáme šanci tomu, které už máme. Malé změny v našem chování - nakupovat méně, vybírat si kvalitnější věci, pečovat o ně a dávat jim delší život - mohou mít ve výsledku velký dopad.

Děkujeme vám, že jste si našli čas tento časopis přečíst a zamyslet se nad tématem, které se týká každého z nás. Každé rozhodnutí, které uděláme jako spotřebitelé, má svou váhu. Otázkou zůstává: jakou cenu jsme ochotni za „levnou“ módu skutečně zaplatit?

1. Vydání časopisu
Wornout zpracovali:

Redaktorka, grafička:
Nela Sternová

Redaktor, grafik:
Alex Velinger

Grafik:
Štěpán Kučera

Koordinátorka:
Ing. Šárka Jindráková

Vydavatel:
Československá
akademie obchodní
Praha 2, Resslova 5

D.I.Y. soutěž

Abychom Vám zkrátili čekání na další vydání našeho magazínu, máme pro Vás soutěž o nejoriginálnější tašku z trička!

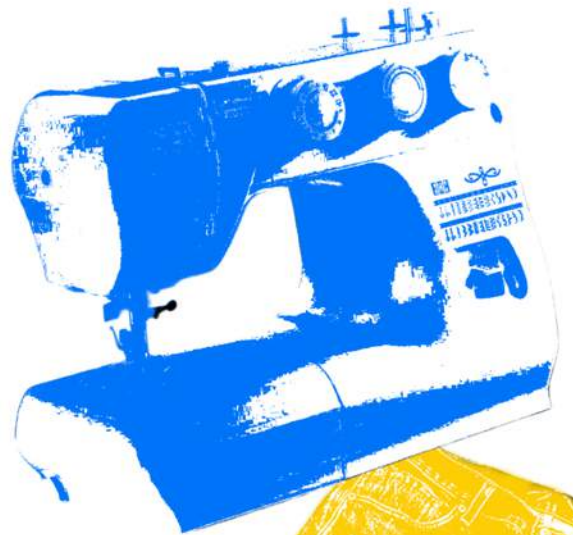
Vyrobili jste si podle našeho návodu vlastní tašku z trička? Ukažte nám ji! Zapojte se do naší soutěže o tu nejpovedenější a nejoriginálnější.

Hotové výrobky nám pošlete na e-mail:
wornout@gmail.com

Uzávěrka soutěže: 20. května 2026

Vítěze vyhlásíme v dalším vydání našeho časopisu. Hlavní cenou je roční předplatné zdarma. Těšíme se na vaše nápady!

wornout